

Judikatura k posuzování přiměřenosti ručitelského prohlášení

Prezentace do předmětu Praktikum z relativních majetkových práv ve II. trimestru akademického roku 2020/2021

Dominik Bálint

CEVRO Institut

30. dubna 2021

CEVROINSTITUT

[vysoká škola]

Obsah

Právní úprava

Výběr judikatury

Shrnutí judikatury

Právní úprava

1. Smluvní pokuta je upravena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v rámci části čtvrté, relativní majetková práva, hlavě I., díle 8., oddílu 3., Utvrzení dluhu, v paragrafech 2048 až 2052.
 - 1.1 smluvní pokuta musí být dle § 2048 ujednána,
 - 1.2 pokud je smluvní pokuta ujednána, může jí věřitel požadovat bez ohledu na to, zda mu porušením určité utvrzené povinnosti vznikla škoda,
 - 1.3 smluvní pokuta může být sjednána i v jiném, než peněžitém plnění.
2. Krom smluvní pokuty existuje další druh utvrzení dluhu a to Uznání dluhu.

Právní úprava

1. Zaplacení smluvní pokuty nezbavuje povinností, které jsou mezi věřitelem a dlužníkem ujednány. Pouze je utvrzuje (§ 2049).
2. V případě, že si mezi sebou věřitel s dlužníkem ujednají smluvní pokutu, nemá smluvní strana, které plynou práva z utvrzení dluhu právo požadovat náhradu škody (§ 2050). Komentářová literatura se však shoduje na tom, že toto ustanovení má dispozitivní charakter, a je tedy možné sjednat jak smluvní pokutu, tak i náhradu za škodu.[1]
3. Pokud je sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta, tak jí může soud na návrh dlužníka poměrně snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty (§ 2051).

1. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25.11.2009, sp. zn. 33 Cdo 1682/2007:[2]

- 1.1 *Při zkoumání platnosti ujednání o smluvní pokutě z hlediska dobrých mravů je nutno uvážít funkce smluvní pokuty (tj. funkci preventivní, uhrazovací a sankční). V souvislosti s výší smluvní pokuty je třeba, aby pokuta zahrnovala všechny škody, které lze rozumně v daném konkrétním vztahu s porušením určité povinnosti očekávat, musí mít dostatečnou, nikoliv však přemrštěnou pobídkovou výši. Přiměřenost výše smluvní pokuty je třeba posoudit s přihlédnutím k celkovým okolnostem úkonu, jeho pohnutkám a účelu, který sledoval. V úvahu je třeba rovněž vzít výši zajištěné částky, z níž lze také usoudit na nepřiměřenost smluvní pokuty s ohledem na vzájemný poměr původní a sankční povinnosti.*
- 1.2 *Právní úkon se přičí dobrým mravům, jestliže se jeho obsah ocitne v rozporu s obecně uznávaným míněním, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má být obsah jejich jednání, aby bylo v souladu se základními zásadami mravního řádu demokratické společnosti.*

1. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 33 Cdo 131/2012:[2]

- 1.1 *Z hlediska přiměřenosti výše smluvní pokuty je na místě hodnotit odlišně smluvní pokutu sjednanou ve formě pevně stanovené částky a smluvní pokutu sjednanou formou určité sazby za stanovenou časovou jednotku. Pevně stanovenou smluvní pokutu ve výši několikanásobku zajištěné částky je možno (při současném zohlednění všech okolností případu) považovat za nepřiměřenou právě s ohledem na poměr mezi hodnotou zajištěné pohledávky a výší smluvní pokuty, kterou by v takovém případě byl dlužník povinen zaplatit i třeba jen za několik dnů prodlení.*

1. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. 31 Cdo 927/2016:[2]

- 1.1 *Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudek ze dne 17. 5. 2011 nebo rozsudek ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4784/2008), úvahy o nepřiměřenosti sjednané smluvní pokuty se logicky (z povahy věci) mohou upínat toliko k těm okolnostem, které tu byly v době jejího sjednání; otázku, zda byla smluvní pokuta sjednána v (ne)priměřené výši, nelze posuzovat z pohledu skutečností, které nastaly až poté, kdy byla smluvní pokuta v určité výši (priměřené či nepřiměřené) sjednána. Ke skutečnostem, které nastaly po sjednání smluvní pokuty, nelze při hodnocení (ne)priměřenosti sjednané smluvní pokuty přihlížet.*

Shrnutí judikatury

Smluvní pokuta má dle judikátů tři funkce: preventivní, uhrazovací a sankční.

1. Preventivní funkce - měla by zajistit řádné splnění povinnosti, která byla utvrzena smluvní pokutou.
2. Uhrazovací funkce - smluvní pokuta by měla nahrazovat škody způsobené v rámci závazku, který utvrzuje.
3. Sankční funkce - funkce, která souvisí s funkcí preventivní, preventivní funkce může fungovat jen pod hrozbou sankce.

Skutečnost, kterou by soud měl vzít v úvahu právě při posuzování přiměřenosti výše smluvní pokuty je, zda smluvní pokuta splňuje výše zmíněné funkce v přiměřeném rozsahu.

Pokud by tedy tak například byla utvrzena povinnost, respektive právo, se kterým by byla spojena nižší peněžní hodnota pod hrozbou sankce nepřiměřeně velkou vzhledem k hodnotě, kterou zajišťuje, jednalo by se o nepřiměřenou smluvní pokutu.

Shrnutí judikatury

Smluvní pokuta by tak svou výší měla splnit všechny tři funkce, tedy měla by být nastavena tak, aby plnila preventivní funkci, která je pod hrozbou sankce, a zároveň by měla být nastavena tak, aby splnila uhrazovací funkci, tedy aby její výše odpovídala škodě, která v rámci závazku může vzniknout.

PELIKÁN, Martin. Smluvní pokuta. Bulletin advokacie [online]. [cit. 30.4.2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/smluvni-pokuta>

STUHLÍKOVÁ, Eva. Smluvní pokuta a její moderace soudem. epravo.cz [online]. [cit. 30.4.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smluvni-pokuta-a-jeji-moderace-soudem-109251.html>